PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2. štev. 274 - Cena 4.- lire — TRST, nedelja 21. aprila, 1946

Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1 - I. Tel. št. 93806 93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo

Vesele velikonočne praznike želi „PRIMORSKI DNEVNIK"

Naše Velike noči

Velika noč — vstajenja dan. Koliko je bilo za ta dan prelite krvi, koliko je bilo strahu, joka in trpljenja. In vendar smo nosili s seboj v srcih ta dan leta in leta. To sladko breme nam je dajalo moči, nam vlivalo poguma, nam dvigalo prezir do nasilnih tujcev — in do lastne smrti. Vsi med nami, med primorskim ljudstvom ga ni bilo in ga ni, ki ne bi za svojo svobodo, za svoje vstajenje dal tudi svoje življenje. Evo križevega pota, ki smo ga hodili. Evo komandanta Joškota — junaka, evo njegove velike žrtve.

Da, naša Velika noč, Velika noč naših junakov bo krasna, mogočna, sijajna, kajti pognala je iz srčne krvi.

★

Bilo je pred dvemi leti. Vsa Primorska je plamtela v silnih naporih junaške narodno-osvobodilne borbe. Tam nekje okrog Lokev, Čepovana in Cerknega so se bile brigade IX. korpusa v Istri in na južnem Primorskem, na Koroškem in Gorenjskem, v Brdih, Benečiji in Reziji pa so se vrstile sabotažne akcije in bliskoviti napadi odredov IX. korpusa. V Brdih so tudi takrat cvetele češnje in breskve, razcvetali so se planinski pašniki Kobariške, Benečije in Rezije. Okoli bovških vrhov je kopnel sneg. Preko strmih klancev gorskih stez so hodili kurirji, prenašali vojaške odredbe, poročila in literaturo. Poleg navodila za napad na fašistični bunker so nosili v torbah Cankarjeve črtice in Prešernove poezije, Kraigherjeve in Kidričeve okrožnice in politične analize poleg strokovnih navodil za minerske akcije in borbenih pesmi Mateja Bora. Po dolinah so mamice in dekleta pletle in pripravljale pakete za fante v hribih, ponoči pa so se čule eksplozije ob železniških progah, vlaki in kamioni, tračnice in mostovi so letali v zrak, pred nenadoma se pojavljajočimi cevmi partizanskih brzostrelk so se dvigale fašistične roke in predajali so se bunkerji. V slovenskih vasicah so se z nezlomljivo vztrajnostjo vedno znova lotili obnove porušenih domov in opustošenih njiv, da pridelajo borcem potrebno hrano; odtrgali so si od ust, da bi imela vojska, njihova partizanska vojska, izgrajevali so demokratično ljudsko oblast in niso jih mogli ne prestrašiti ne odvrniti nenadni «rastrellamenti» ne goreči domovi ne kriki mučenih in pobitih starcev in deklet.

Največ akcij je v onih časih izvršil Brisko-beneški odred, in najhrabrejši njegovih borcev je bil sam njegov komandant tovariš Joško. Na štab odreda so vozili na stotine paketov z «menihi», kolači, pirhi, glavniki, svinčniki, zobnimi ščetkami in drugimi malenkostmi, ki so jih zbrale briška in idrska dekleta za svoje borce. Tovariš Joško pa ni odpiral svojega paketa na štabu, ni snoval načrtov za prazniški miting. «Fantje, kdor pride z mano na akcijo, bo dobil dvojno število paketov! Za nas bo vse te dni Velika noč, za nas bo še vedno kalvarija in trnjeva pot, za nas bo vstajenje šele, ko bo zadnji fašist pregnan iz naše Primorske, ko bomo sami na svojem, od Rezije do Čedada, od Krmina do Trsta!»

Bila je Velika noč, v Brdih so cvetele češnje. Bilo je vse v nežnih barvah pomladanskega cvetja sadovnjakov, zemlja je vsa dehtela po pomladi. Med drevesi pa so stala pogorišča. Bila je Velika noč. nad bujno briško pomlad je legel mrak, skozi dehteče livade pa je korakala Joškova četa. Joško, bivši France iz Kobarida, je ljubil prirodo, bil je star planinec in divji lovec. Njemu in njegovim je bilo pri duši, da bi legli v mehko travo, da bi zasanjali v krasno noč cvetja in pomladi, bilo jim je pri duši, da bi pokramljali z gostoljubnimi briškimi dekleti, saj na ta praznik so najbolj pogrešali dom ali vsaj gostoljubno domačo ognjišče. Toda doli v Moši so bili tanki, ki so prihajali lovit ljudi in... krast kokoši. V ušesih teh fantov je še zvenela pesem strojnic, obupani kriki deklet, krohot in kričanje fašističnih valptov na «rastrellamentu». Ne, za nas je še kalvarija, za nas še ne more biti praznika... Čutili so, da ima Joško prav, ko so stopali po naporni strmi poti v dolino.

In potem so se tiho plazili preko ježa, nato mučno prežanje — in tam blizu, često pod nosom, luči pevmskega in podgorskega mostu, mesta Gorice. Kar na mah ročne bombe! Juriš preko ograje in lajanje brzostrelk, potem pa krik in dvignjene roke karabinjerjev in pobiranje orožja in miniranje transformatorjev... Čuden komandant je pa Joško. Sam izdela načrt, sam vodi borce in še na jurišu je prvi in prvi strelja in ubije sovražnika, in sam minira in ko so drugi že vsi na umiku, še sam kot zadnji pogleda, ali so vse mine postavljene prav, ali ni kje ostalo skrito orožje... In potem so bredli zopet Sočo, medtem ko je zagrmela eksplozija in okopala pokrajino s sinjo lučjo. Obloženi s plenom so se vzpenjali nazaj v Brda, po strmih bližnjicah, da je bilo res kot trnjeva pot. Transformatorji pa so z'eteli v zrak, ohromela je sovragova industrija — milijonska škoda! Cvetele so češnje in breskve. Imeli so opasače in puške in ročne bombe, in kjer so se ustavili, so imeli straže, in zvečer si slišal njih rezki glas: Stoj! Kdo si? Geslo... Taka je bila takrat pomlad in taka je bila naša Velika noč brez vstajenja.

★

Vstajenja tudi lani ni bilo za našo Primorsko. Tako opisuje tovarišica svoje takratne spomine iz tržaških zaporov:

Bilo je spomladi, v letu 1945. Sloneli sva s tovarišico ob oknu celice št. 45 ter zrli cvetočo naravo. Bilo je proti večeru, sonce je zahajalo in s svojimi žarki bajno razsvetlilo bližnje vrhove. Žalostni sva se zamislili, ko naju zdrami glas — šibak glas, ki se nama je zdel kot glas onemoglega starca: «Tovarišici!» Spogledali sva se in prisluhnili, odkod prihaja glas. Zopet se je oglasilo: «Tovarišici!» Glas je prihajal od zgoraj. Vzpeli sva se na okno ter pogledali navzgor. Nisva zagledali starca, ampak mladega tovariša, ki je imel tako trpeč in zmučen obraz, kakor naš Zveličar na križu. Ko naju je zagledal, je tiho in s težavo rekel: «Kako sem srečen, ko slišim našo govorico, ko vidim zopet naše ljudi!» Povedal nama je, da je bil ranjen in ujet kot partizan. Pogovarjali smo se še nekoliko o naši usodi in mnogo drugih stvari, in od tega dne je nastalo med nami prijateljstvo. Izmenjali smo si nekaj pisem, ki so nam jih prinašali nekateri jetniški uslužbenci, ki so sovražili okupatorja kakor mi. Z radovednostjo sva prebrali prvo pismo:

«Dne 30.3.1945. v Coroneu. Dragi tovarišici! Pišem vama teh par vrstic, da vaju seznanim nekoliko s svojo usodo, ki bo skoraj gotovo v kratkem zapečatena, če ne pride prej tisti dan, katerega vse človeštvo tako težko pričakuje. Upam, da vaju ne bom dolgočasil, sam pa najdem v tem razvedrilo, ker imam zavest, da pišem ljudem, ki me razumejo in ki trpijo za iste ideale, nosijo isti jarem ujetništva. Kakor sem vama že ustmeno sporočil, sem bil zahrbtno napaden, težko ranjen in nezavesten ujet. (Dne 22.8.1944. pod Krnom). Osem dni so pritiskali name, da bi jim izdal vsebino nekaterih dokumentov, ki so jih našli pri meni. Trikrat so me ranjenega do nezavesti pretepli, stalno sem jim pravil, naj me ne mučijo, ampak rajši kar ustrelijo.

Zgodilo pa se je nasprotno. Poslali so me v goriško bolnico, od tam po petih dneh v tržaško bolnico, kjer sem izvedel, da imajo namen, da me zamenjajo z nekim nemškim majorjem, katerega so imeli ujetega partizani. To je bil vzrok, da me niso ustrelili. kljub temu, da nisem hotel nič povedati.

Iz te bolnice so me dali v vojaško ječo v ulici Tigor (dne 10. 10.1944.), ko sem imel še vso nogo in pol telesa v mavcu. Tam sem ostal do 10.3.1945. Izmenjava se ni izvršila, ne vem iz katerega vzroka. Sedaj pa so me pripeljali sem, pred nemško vojaško sodišče. Za sedaj sem tukaj prepuščen SS-policiji, ki mi ne obeta nič dobrega, čeprav ne vejo natančno za vse akcije, ki sem jih napravil.

Od kar sem prišel k partizanom sem bil vedno pripravljen na smrt, zato mi ni nič žal, za vse, kar sem napravil. Ponosen sem da sem izvršil svojo dolžnost kot pravi Slovenec.

Ko zrem v šipe, sam sebe več ne prepoznam, tako sem se spremenil. Pa temu se ne čudim, ko pomislim na bolečine ran, na lakoto, mraz in žilavko, s katero so me pretepali. Čutim se sedaj srečnega, ker sem v vas našel ljudi. Svojih rabljev ne morem upoštevati kot takih, ker nimajo srca, so živali in upam, da bodo z njimi tudi obračunali kot s takšnimi.

Poslali sta mi zavitek. Po osmih mesecih stradanja se mi zdi današnji dan kot praznik. Kitice poezije, najdene v knjigi, se ne bi mogle bolje skladati z mojim položajem. Tlači me edino skrb, kako in kedaj naj vam to povrnem? Morda si sami kratita od ust, da sta meni poslali? Tedaj nočem, da bi mi še dalje pošiljali! Jaz lahko potrpim, saj sem vajen. Za danes končam s srčno zahvalo in toplimi pozdravi — tovariš Joško. (Kapetan IX. korpusa — Uršič Frano — Joško).

Še mnogo podobnih pisem je pisal Joško tovarišicama, oni pa sta si kljub njegovemu ugovarjanju odtrgali od ust, da sta mu lahko pošiljali, oprali sta mu razcapano in umazano perilo, krpali, in mu pošiljali svoj poslednji košček mila, nogavice ter par copat. Ganjen jih je prosil, naj mu ne pošiljata več, tako se jima je zahvaljeval: «26.3.1945. Dragi tovarišici! Čutim dolžnost, da se vama še posebej zahvalim za poslano hrano, oprano perilo, najbolj pa za copate. Hočem vama odkrito povedati, da me je bilo sram iti na zrak, ker so vsi gledali na moje obuvalo. Bil sem kot tatovi, ki si ovijajo noge v cunje, da tiše hodijo, ker so mi fašisti ranjenemu odvzeli škornje...»

In naslednje nam je zapisala tovarišica Zobec Dora, ko nam je poslala te svoje zapiske iz črnih trenutkov naše Velike noči:

To so pisma tovariša, ki je končal svoje mlado življenje kot mnogo drugih. Odpeljali so ga iz zapora dne 5.4.1945. neznano kam in nikoli se ni več vrnil. Medve pa sva bili srečnejši od njega in dočakali tisti zmagoviti dan, na katerega je ljudstvo tako z vsem srcem čakalo. Prišel je tisti veliki in zmagoviti dan, ko nas je osvobojeno ljudstvo rešilo iz zaporov. Dočakale smo novo pomlad, za katero se je prelilo toliko krvi in žrtvovalo toliko življenj. Pa vendar prav pri nas plavajo temni oblaki na nebu. Toda tudi nam bo zažarelo sonce prave svobode, uživali bomo tudi mi nekoč sadove naše velike borbe.

★

Zopet je nova pomlad in zopet je Velika noč. In pri nas, prav pri nas na zapadu slovenske domovine, je res še vedno Velika noč.

Prav pri nas so še vedno polni zapori naših ljudi, prav pri nas se moramo še vedno boriti za naše slovenske šolske knjige, kot da ne bi padlo nešteto mladih, krepkih ljudi, polnih ljubezni do življenja, do svojih lepih planin in do svobode. Pri nas še morajo vedno naši ljudje k tujcem, k starim zatiralcem in oblastnikom, v mestne urade, da branijo svojo pravico. Pri nas, da, pri nas še vedno prosijo otroci miloščine po tržaških hišah, prosijo kruha, ker so stari mogotci iz tovarn vrgli njih očete na ulico.

In vendar France iz Kobarida, in vendar toliki njegovih sovrstnikov ni padlo zaman. Plamen njih src je prižgal svetove in kjer je padel eden, tam jih je vstalo deset in sto in tisoč. Vstali so in spregovorili, da jih je slišal ves svet. Vstali so združeni v bratstvu, vsi ponižani in razžaljeni, Slovan in Latin, delavec in kmet, meščan in deželan. Vstali so združeni in svet je strmel nad silo te sloge.

Sedaj je zopet pomlad in zopet so v Coroneu naši ljudje in zopet cvetejo v Brdih češnje in zopet se s Kanina leskeče kopneči sneg.

Sedaj je spet Velika noč...

27 let takih Velikih noči, 27 let takih navadnih noči in dnevov smo preživeli na tem kosu slovenske zemlje in komandant Joško je le eden od vseh nas, ki smo nosili križ, ki smo se pustili tudi nanj pripeti, samo da bi nekoč vstali, zaživeli v novem, svobodnem življenju, da bi bila Velika noč naš veliki dan.

In mi smo vstali, mi smo še zaživeli Veliki dan. Iz polnih prs smo ga dihali, v žejna srca smo ga srkali, kajti 27 let teme, 27 let pričakovanja...

Pa vse to je bilo le hip. Naše veselje so nam skalili, v naša srca so nam porinili žalost in ji iz dneva v dan dolivali jedke bolečine.

Spozabili so se nad pravico...

Toda v naših srcih je plamen. Oni hip po zadnji Veliki noči nam ga je razžaril in danes gori in danes ga ni moč pogasiti.

V nas je mogočna vera v Veliki dan, kajti predobro smo spoznali Veliki petek. Zato je danes le drugačna Velika noč, drugačna pomlad, čeprav kot v prejšnji cvelo češnje.

Danes je Velika noč 1946., to je noč pred dnevom, ki nam bo zasijal v vsej svoji svetlobi; to je Velika noč pred svobodo, pred resničnim vstajenjem primorskega ljudstva.

Bratje v svobodi, pošteni ljudje, kjerkoli živite: radujte se vaše Velike noči in mi se — radujemo z vašo.

Pokrajinski narodno osvobodilni odbor vošči vsemu demokratičnemu ljudstvu Slovenskega Primorja in Trsta vesele velikonočne praznike v prepričanju, da ni daleč dan, ko bomo lahko praznovali tudi vstajenje pravice in bodo izpolnjene naše srčne želje po priključitvi k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji ter se bomo mogli končno v miru in bratskem sožitju posvetiti izgradnji naše lepše in srečnejše bodočnosti.

Pokrajinski narodno osvobodilni odbor za Slovensko Primorje in Trst.

Velika noč ob naši obali

Slovenka v narodni noši pri Devinu

Maršal Tito sprejel bolgarskega poslanika

Beograd, 20. Tanjug. — Ministrski predsednik maršal Tito je včeraj sprejel izrednega poslanika in opolnomočenega ministra Bolgarije v Beogradu Petra Todorova.

Sestanek namestnikov zunanjih ministrov

Pariz, 20. AFP. — *Potrjujejo, da se bodo namestniki zunanjih ministrov Anglije, ZDA, ZSSR in Francije sestali 24. aprila, da bi določili način sestanka zunanjih ministrov štirih velesil, ki se bo pričel naslednji dan.*

Jugoslovanski partizani rešili ameriške letalce

Beograd, 20. Tanjug. — Današnji «Glas» objavlja članek pod naslovom «Partizani rešili ameriške letalce iz rok Mihajloviča», v katerem podaja podatke, kako so partizani v Toplici v Srbiji rešili pet ameriških letalcev iz rok Nemcev in Mihajlovičevih četnikov. Podatke so dali trije preživeli partizanski borci.

V juliju 1944. se je ameriški bombnik, ki je zapustil svojo formacijo, razbil na planini Jastrebac v Srbiji. Od letalcev, ki so skočili s padalom, je bil eden ubit v zraku od strojnice iz nemškega letala. Dva od sedmih preživelih sta padla na ozemlje četnikov, medtem ko so ostale rešili partizani. Obveščene po četnikih, so nemške sile zasledovale ameriške letalce. Pet letalcev je ostalo s partizani 26 dni, udeležujoč se borb proti četnikom. Pozneje so se vrnili v svoje baze.

Pred svojim odletom so ameriški letalci dali partizanom, s katerimi so se borili proti Nemcem in izdajalcem, svoje točne naslove. Partizani imajo še zdaj njihova imena.

To so: Robert Rector, 409 Center street, Chinton, v zapadni Virginiji; senior segt. Richard Wolf, 1613 north third street Mineapolis; segt. Robert Blazek, 317 south street San Francisco; segt Russer Cunock, 509 main street Petaluma.

«Glas» poudarja, da je to samo eden izmed primerov, ko so partizani rešili zavezniške letalce iz rok Nemcev ali njihovih sodelavcev četnikov.

Byrnesove izjave o mirovni pogodbi z Italijo

Washington, 20. - VZN-USIS — Na včerajšnji tiskovni konferenci je ameriški zunanji minister Byrnes izjavil, da je naklonjen mirovni pogodbi z Italijo, ki bi bila sklenjena v popolnem sporazumu s 4 zunanjimi ministri in na podlagi določb, ki jih vsebuje potdamski dogovor.

Utisi madžarskih sindikalistov o ZSSR

Sovjetsko ljudstvo živi srečno življenje

Fašistična propaganda je obrekovala ZSSR na ostuden način

Moskva, 20. Tass. — Dne 18. aprila so se sestali v uredništvu lista «Trud» delegati madžarskih sindikatov s predstavniki sovjetskega tiska. Kishazi, predsednik odbora madžarskih strokovnih zvez in vodja delegacije, je govoril v svojem otvoritvenem govoru o vtisih v ZSSR.

«Madžarski fašisti», je dejal Kishazi, «so se silno trudili, da bi popačili mnenje, ki so ga imeli madžarski delavci o ZSSR. Sedaj smo se mogli osebno prepričati, da je fašistična propaganda ostudno obrekovala ZSSR.

Navada je, da o deželi, kjer se mudimo kot gostje, govorimo samo dobro. Toda to, kar hočem povedati, ni poklon, temveč premišljena in občutena resnica. Prepričali smo se, da živi v nasprotju s številnimi drugimi deželami ljudstvo ZSSR v veselem in srečnem življenju, da ne pozna strahu pred bodočnostjo. V sovjetskih tovarnah smo videli manifestacije resničnega navdušenja, reda in discipline. Sovjetski delavci vedo, zakaj delajo.

Videli smo žive primere socialističnega tekmovanja na ukrepih za racionalizacijo, ki jo predlagajo delavci sami, kar priča o tem, kako zavedni so v svojem delu.

Vse delo je dobro organizirano in temelji na načelu: Oni, ki dela več in bolje kot drugi, je temu primerno nagrajen. To vzpodbuja delavce k povečavanju storilnosti dela.

Spoznali smo delovanje javnih otroških ustanov, ki so zapustile na nas globok vtis.

Z veseljem smo se prepričali, da se Stalinova petletka o obnovi dežele praktično izvaja in da bo uspešno dovršena. Po povratku v našo deželo bomo pripovedovali madžarskim delavcem vso resnico o ZSSR.

Jugoslovanski narodi so z občudovanjem sledili junaški odpor Francozov

Beograd, 20. - Tanjug — V Beogradu se je vršila skupščina Društva za kulturno sodelovanje med Jugoslavijo in Francijo. Skupščine se je udeležilo številno občinstvo, med katerim so bili podpredsednik predsedstva narodne skupščine F. L. R. Jugoslavije Moša Pijade, podpredsednik zvezne vlade Edvard Kardelj, zunanji minister Stanoje Simič, drugi ministri jugoslovanske vlade ter številni zastopniki kulturnega in političnega življenja.

Na skupečshrdltaoishrdltaoineta francoski veleposlanik Payart. Otvarjajoč miting, je dr. Siniša Stanković, predsednik ljudske skupščine, poudaril prijateljstvo med Francijo in Jugoslavijo, ki sega daleč nazaj. Stanković je naglasil, da so jugoslovanski narodi občutili globoke simpatije ob francoski katastrofi leta 1940. ter so z velikim občudovanjem sledili junaški odpor francoskega ljudstva proti okupatorskim silam

76. obletnica rojstva velikega Lenina

Dne 22. aprila leta 1870. se je rodil Vladimir Ilič Uljanov-Lenin v kraju Simbirsku, ki se danes imenuje po njem Uljanovsk.

Leninovo ime je nerazdružno povezano z velikimi dogodki in zavzema najvidnejše mesto med velikimi ljudmi, revolucionarji, preroditelji in oblikovalci sveta. Vse svoje zmožnosti, svoj um in silo je posvetil delu za prerojenje človeške družbe, za zboljšanje ter osvoboditev delovnega ljudstva od izkoriščanja.

Leninovo življenje je bilo po svojem vsakdanjem videzu življenje preprostega človeka, po delu in umu pa je bil genialen, tvoren duh, ki je mojstrsko uresničil ter izvedel svoje teoretske nauke in jih sproti dopolnjeval. Ob vsem velikem delu, ki ga ni prekinil niti v težki bolezni, pa je bil osebno izredno skromen. V težkih letih revolucije in vojne je Vladimir Iljič smatral popolnoma nedopustno, da bi se okoriščal s kakšnimi privilegiji v svojem življenju. Mnogoštevilne darove in poklone ki so mu jih pošiljali iz vseh krajev širne Sovjetske dežele, je redno daroval otroškim ustanovam. Njegov odnos do ljudi je kljub obilici dela in prezaposlenosti izražal človečnost. Bil je za vse pristopen, preprost in prisrčen. Zaradi teh lastnosti mu je ljudstvo izkazovalo globoko ljubezen, ki jo je z besedami težko izraziti. Od vsepovsod so se, zlasti v času njegove bolezni, oglašale pri njem delegacije delavcev in kmetov.

Po njegovi zamisli, sledeč nauku Marksa in Engelsa je dopolnil in uresničil ideje velikih mislecev ter ustvaril po novih zgodovinskih pogojih državo novega tipa - Sovjetsko zvezo.

V današnjem času, že mnogo let po njegovi smrti, nas ustvaritev te države vedno znova spominja na silo, moč ter ureditev te državne zgradbe, ki je odbila napade Hitlerjevih vojsk in premagala do tedaj nepremagljiv in najmočnejši vojni stroj. Danes bolj kakor kdajkoli čutimo in razumemo Leninove preroške besede: «Naj bi kakorkoli skušali napasti Rusijo in naperiti kakršne koli vojaške ukrepe proti Rusiji, a to bodo bržkone mnogokrat poskusili — so nas naše izkušnje že utrdile in na podlagi dejanskih izkušenj vemo, da bomo vse take poizkuse zdrobili. In po vsakem poizkusu naših sovražnikov bomo še silnejši, nego smo bili prej».

Potrditev teh besed pa ni le zmaga nad intervencionističnimi silami in zmaga nad nemškim ter japonskim fašizmom, potrditev teh besed priča tudi neprestani porast, vedno naraščajoča moč sovjetske dežele. Danes čutimo vso silo Leninovih zamisli, ko je iz zaostale dežele, bivše vlastodržke caristične Rusije, Sovjetska zveza napravila v nekaj letih ogromen korak v razvoju in utrditvi socialističnega sistema. Moč nove državne tvornosti pa ni nastala zlahka, temveč se je kovala in utrjevala v ognju revolucije in borb. Zato so njeni temelji še trdnejši, še bolj neomajni.

Leninovo veliko delo je poleg notranje ureditve socialistične države tudi rešitev, pravilna rešitev narodnostnega problema mnogonacionalne države, kakršna je Sovjetska zveza, kar doslej ni uspelo ustvariti še nobeni drugi državi. Niti ena mnogonarodna država ni prenesla preizkušnje, ker so bile zgrajene na načelih nasilja in narodne neenakosti. V sovjetski državi je izključeno vsako narodno zatiranje in nasilje, namesto tega pa je izkovano bratstvo različnih narodnosti, kar predstavlja plod in utelešenje Leninovih načel.

V času svojega obstoja je prevalila Sovjetska zveza časovno sicer kratko, toda po preizkušnjah dolgo in trdo pot. Vendar je sledeč nauku Lenina in Stalina premagala doslej vse ovire, zapreke in sovražnike ter si pridobila zaupanje vseh svobodoljubnih narodov sveta.

Italija je dolžna plačati reparacije Franciji

Posarje Franciji, Porurje internacionalizirano

Gentily, 20. AFP. — Na sestanku osrednjega odbora francoske Komunistične partije je Duclos rekel med drugim:

«Naše stališče napram Nemčiji je znano: Priključitev Posarja Franciji. Daljša zasedba Porenja ter internacionalizacija Porurja.»

«Glede Italije imamo nesporno pravico do reparacij», je dejal Duclos. Govornik je nadalje izjavil, da bo v primeru skupnega nastopa komunistov in socialistov imelo to sodelovanje praktičen uspeh, tako da bo ustava sprejeta z veliko večino.

Duclos je izrazil prepričanje, da bodo komunisti pri volitvah dosegli tako veliko večino, da bo samo ob sebi umevno komunistično vodstvo vlade.

Nadalje je govornik izjavil, «da ne more biti obnova Francije delo enega človeka ali delo ene same stranke».

Duclos je zaključil svoj govor s toplim pozivom na zvezo «vseh ljudi dobre volje».

Preiskava proti Grazianiju

Rim, 20. Tass. — Preiskava v zadevi fašista Rodolfa Grazianija, bivšega maršala Italije, je bila zaključena. Grazianija bodo postavili pred posebni oddelek porotnega sodišča v Rimu. Obtožen je, da je pomagal sovražniku, da je izvršil veleizdajo ter deloval proti vojaški varnosti države.

Ta dejanja so obstajala v sodelovanju z nemškimi napadalci, v izvrševanju funkcij vrhovnega komandanta oboroženih sil ter ministra za narodno obrambo v takozvani «fašistični republiki», v izdajanju mobilizacijskih zakonov ter drugih odredb, ki so grozila domoljubom s terorističnimi represalijami, kakor tudi v borbi proti partizanskemu gibanju.

Francija in Jugoslavija sta tradicionalna zaveznika

Pariz, 20. Tanjug. — «Francija in Jugoslavija sta tradicionalna zaveznika», je dejal Maurice Thorez, podpredsednik francoske vlade v svojem govoru v Le Mansu in poudaril, da smatra Francija Jugoslavijo in Češkoslovaško kot tradicionalna zaveznika. Thorez je poudaril, da vstaja v teh deželah mlada in močna demokracija. Obe deželi zahtevata prav kot Francija jamstvo varnosti pred novo nemško agresijo.

Bolgarska spomenica štirim zunanjim ministrom

Sofija, 20. AFP. — Bolgarski ministrski svet je odobril besedilo spomenice, ki jo bo Bolgarija predložila štirim zunanjim ministrom na konferenci v Parizu. Spomenica, ki jo je izdelala parlamentarna zunanje politična komisija, pojasnjuje bolgarsko stališče v zvezi z mirovno pogodbo z Bolgarijo.

Proti Francu

Bordeaux, 20. AFP. — V Bordeauxu se je brez vsakega incidenta vršil protestni miting proti Francovemu režimu, ki ga je priredila zveza španskih žena pod pokroviteljstvom žena narodne demokratične federacije.

Narodno osvobodilno gibanje v Indoneziji

Moskva, 20. - Tass — Guber, doktor zgodovinskih znanosti, piše v članku «Narodno osvobodilno gibanje v Indoneziji», ki ga objavlja Krasnij Flot:

«Dogodki v Iindoneziji predstavljajo del mogočnega procesa, ki se je pričel po drugi svetovni vojni v številnih deželah, zlasti pa v odvisnih in kolonijalnih. Ta proces izhaja iz prebujenja ljudskih množic, ki poskušajo uveljaviti svoje pravice do neodvisnosti in svobode.

Pomembna vloga SZ v vojni proti fašističnim silam ter uspeh Rdeče armade in vsega sovjetskega ljudstva v uničenju fašizma je mnogo prispeval k prebuditvi tega delovanja. Ta zmaga je morala navdihniti up v zarjo nove dobe — demokratično svobodno življenje nekoč zatiranih narodov.

Sedanja stopnja narodno - osvobodilnega gibanja se odlikuje po značilni potezi — težnji po zvezi najrazličnejših slojev prebivalstva, ki naj prinese konec kolonialne odvisnosti.

Danes ni nobene kolonialne sile, ki bi mislila na vzdrževanje starih oblik in metod kolonialnega izkoriščanja. V vseh prestolnicah matičnih dežel se pripravljajo nove izjave o odnošajih s kolonialnimi ljudstvi. Cilj teh deklaracij je ohranitev stare vsebine v novi obliki.

Toda kolonialni narodi se ne pustijo prevariti z zgovornimi izjavami, ne zaupajo besedam, temveč dejanjem. Dogodki v Indoneziji so le obroč v veliki verigi borbe zatiranih narodov za narodno osvoboditev. Ti dogodki odmevajo v dogodkih v drugih deželah, ki se bore za svojo osvoboditev in neodvisnost.

Kot pretveza za indonezijske dogodke je služil polom japonskega imperializma. Vendar obsega to vprašanje tudi velik okvir in značaj dogodkov, ki jih je pripravilo narodno osvobodilno gibanje v Indoneziji. Narodna vlada Indonezije, sestavljena na Javi, se naslanja na široko ljudsko osnovo, podpirajo jo desetine milijonov Indonezijcev.

Zgodovina izkrcanja britanskih in holandskih čet na Javi in drugih indonezijskih otokih, zgodovina vmešavanja Velike Britanije v indonezijske zadeve je splošno znana. Prav tako se spominjamo, da se britanskim in holandskim četam nikakor ni mudilo razorožiti Japoncev. Nasprotno, japonske sile so uporabili za razbijanje narodnoosvobodilnega gibanja.

Britansko poveljstvo je manevriralo v pričetku v upanju na kapitulacijo indonezijske vlade. Pokloni indonezijskim narodnim voditeljem niso takoj sledili sestavi nove vlade pod predsedstvom Sultana Siahrira. V svojih poskusih po zadušitvi indonezijskega gibanja so se britanske in holandske oblasti opirale na narodnostna in verska nasprotja. Toda ti poskusi so se ponesrečili.

Med tem so pripravljali v Londonu načrt novih pogojev in predlogov Indonezijcem. V tem trenutku je odmevala po vsem svetu izjava predstavnika ukrajinske delegacije glede dogodkov v Indoneziji, ki je bila izročena Varnostnemu svetu ZN in ki jo je podpirala delegacija ZSSR. Ta izjava je vzbudila v Indoneziji val toplih simpatij do ZSSR.

«Ob tej priliki smo lahko spoznali — je izjavil Sultan Siarrir, — da je SZ najbolj upravičena, da postavi indonezijski problem kot moralni problem.»

Diskusija o indonezijskem vprašanju v Varnostnem svetu je povzročila po pravici globoko razočaranje med Indonezijci. Hkrati pa so izkazovali spoštovanje obrambi interesom indonezijskega ljudstva po delegatih ZSSR pri Varnostnem svetu, po zaslugi katerih je glas svobodne Indonezije odmeval daleč preko njenega ozemlja.

«Višinski», je pisala revija «Indonezija», «je branil interese indonezijskega ljudstva, kot bi jih branilo indonezijsko ljudstvo samo.»

V teh prilikah so se v Indoneziji pričeli razgovori med predstavniki Velike Britanije in Holandske na eni strani ter ministrskim predsednikom Siahrirom na drugi strani, ki bi naj preučili nove predloge, izdelane v Londonu. Ti predlogi niso določali za Indonezijo niti dominionskega statuta. Indonezijci so trdnovratno branili svoje zahteve in Holandci so morali med razgovori znatno popustiti. Holandska je izjavila, da je pripravljena podeliti Indoneziji kar najširšo avtonomijo, da bi s tem ugodila zahtevam Indonezijcev.

Ne smemo se čuditi, če pričenjajo Indonezijci dvomiti v iskrenost te izjave. Nova holandska ojačanja, ki stalno prihajajo v Indonezijo, in neprekinjene vojaške operacije proti narodno-osvobodilnemu gibanju morajo nujno povzročiti vznemirjenost tako pri Indonezijcih, kot pri vseh pristaših miru in demokracije.

Resolucija izvršnega odbora SIAU-a

Čiščenje fašističnih ostankov je v interesu mirnega življenja

Izvršni odbor Slovansko-italijanske antifašistične unije je na svoji seji 18. aprila izglasoval naslednjo resolucijo:

Izvršni odbor SIAU

ugotavlja

da v naši coni napreduje epuracija med številnimi težkočami, ki izvirajo z ene strani iz tu -veljavne zakonodaje, katera je povsem neprimerna, za izvajanje pravega čiščenja fašistov in kolaboracionistov, z druge strani pa iz pomanjkanja pravega protifašističnega duha mnogih članov epuracijskih komisij prve in druge stopnje.

Ugotavlja,

da se je epuracija v naši coni pričela z znatno zamudo in se je vse te mesece vlekla z pomnjkljivo resnostjo in da se je do sedaj razpravljalo le o malem delu primerov, med tem ko se ima še razpravljati o večjem delu primerov, ki spadajo v to področje, posebno glede zasebnih podjetij.

Ugotavlja,

da je profašizem začel ofenzivo proti epuraciji z resolucijo, ki jo je predložil ZVU «Conski svet», kateri predstavlja manjšino tržaškega prebivalstva. V tej resoluciji se predlaga, naj se epuracija zaključi 30. aprila t. l., ali pa naj se določi datum, do katerega naj se epuracija zaključi.

Ti poizkusi so dokaz solidarnosti z ostanki fašizma in predstavljajo neposredno opogumljanje njihovih uničevalnih in terorističnih dejanj, ki jih vršijo z izgovorom obrambe italijanstva.

Ker daje vsako popuščanje napram ostankom fašizma in kolaboracionistom tem poguma za reorganizacijo in za teroristična dejanja, kakršna so se pred kratkim večkrat ponavljala, posebno pa dejanja med italijansko nacionalistično manifestacijo 27. marca, in ker bi uvedba predpisov, ki bi imeli namen omejiti ali ublažiti epuracijo, bila v nasprotju z dogovori, ki so jih podpisali septembra 1943 v Rimu predstavniki treh velikih demokracij za dosledno borbo proti nacizmu, fašizmu in njihovim ostankom

izreka

svoje nasprotstvo proti vsakršnemu poskusu omejitve ali ublažitve epuracije, in še posebej proti resoluciji «Conskega sveta» in

zahteva

1.) da se z epuracijo nadaljuje do izčrpanja primerov, o katerih se ima razpravljati, in da se ne določi noben datum za zaključek epuracije.

2.) Da se sedanje norme o epuracijskem postopku podvržejo takojšnji reformi, ki naj zajamči hitro in pravično rešitev postopanja pred epuracijskimi komisijami prve in druge stopnje.

Manifestacija bratstva v Portorožu

V nedeljo je na povabilo krajevnega odbora SIAU gostovila v Portorožu kulturna skupina «Domovina» iz Ospa. Srečala se je z izletniki, člani tretjega sektorja kulturnega krožka «Primorje» iz Sv. Ane, Trst. Kulturna prireditev skupine iz Ospa, se je v navzočnosti tržaških tovarišev, ki so se je polnoštevilno udeležili, razvila v veliko manifestacijo slovansko-italijanskega bratstva in tesne povezanosti med Trstom in poželjem. Navzoči so vse govornike nagradili z burnim ploskanjem. V tem prisrčnem ozračju so navzočim povedali, da so tovariši iz Trsta obdarili gojence v mladinskem domu in v gluhonemnici v Portorožu s pomarančami in lepimi otroškimi igračami, ki so jih izdelali tržaški pionirji sami. To je pri navzočih vzbudilo nov val navdušenja. Tako se je v Portorožah ponovno pokazalo, da so naše množice tesno povezane s tržaškim antifašističnim ljudstvom, da tržaški antifašisti skupno z vsem prebivalstvom poželja odločno zahtevajo priključitev k Jugoslaviji.

Druga obletnica dogodka v ulici Ghega

23. aprila bo dve leti tega, ko se je nacifašistični okupator z vso krutostjo znesel nad tržaškimi antifašisti. 23. aprila 1944 je bilo, ko je viselo 51 antifašistov v poslopju ulice Ghega, da so jih videli bingljati mimoidoči, da so se zgražali nad tolikšnim zverinstvom in da je vzrasel v njih oni silni srd, s katerim je pozneje vstalo tržaško ljudstvo proti okupatorju. Oni dan je bomba v Domu nemškega vojaka raznesla nekaj vojakov in oficirjev, nekaj klavcev in zastopnikov vojske, ki so uzakonili zločin po Evropi.

V spomin nedolžnih talcev, ki so jih takrat Nemci obesili za represalijo, bo 23. aprila ob 10. uri zadušnica v cerkvi sv. Justa, ob 17.30 uri pa vabimo vse prebivalstvo, da se zbere pred Domom pristaniškega delavca v sprevod, ki bo odnesel vence v ulico Ghega.

Vence bodo ob 18.30 položili v okna, onega žalostnega poslopja nakar bo blagoslov in kratek spominski nagovor.

PROSLAVA 1. MAJA

Vsem vaditeljem in telovadcem

Korak naj bo čimbolj naraven, pri tem pa prožen in živahen. Roke živo spremljajo korak. Roke mahajo poševno noter pred telo in poševno ven. Dlani so rahlo priprte v pesti. Pri korakanju na mestu živo dvignemo kolena. Korakati se prične na povelje: «Naprej stopaj!», a ustavi se na povelje: «Vod (četa) — stoj!».

II. Drža glave je zelo važna pri korakanju in pri izvajanju prostih vaj. Krepko zravnana glava s pogledom uprtim naravnost daje estetsko lepo obliko vsemu telesu. Če pravilno držimo glavo, nehote dvignemo in izločimo tudi prsa, kar je pogoj za pravilno telovadsko držo. Zato glavo vedno pokonci!

III. Pri vzročenju je treba paziti, da se ne zaklanjamo ali uklenemo. Vse telo je iztegnjeno in s prsi siimo kar bolj naprej. Pogled je obrnjen gor; tako je tudi mogoče videti, če so roke res iztegnjene in če nam ne uhajajo v stran.

IV. Drža dlani in prstov. Dlani in prste držimo povsem iztegnjene, seveda ne krčevito. Palec je na zunanji strani dlani. Dlan mora biti iztegnjena, tako da ne dela jamice. Dlani tudi ne vihamo (vzklanjamo) nazaj, če to ni posebej predpisano.

V. Vse proste vaje vadimo na značkah. Značke so druga od druge oddaljene po 1.80 m. Kritje je bistveni pogoj za lep uspeh skupnih vaj. Kriti je treba vzdolž in pošir. Kritje zahteva mnogo vadbe in pozornosti. Prav s kritjem vzgajamo v poedincih smisel za skupnost, smisel za skupno delo in uspeh.

Vsem telovadcem in telovadkam

Prihodnji teden se vrši po vseh okrajih pregled telovadnih vaj za nastop v Trstu dne 1. maja 1946.

Vaje se vrše: 22. t. m. v Ajdovščini; 22. t. m. v Grgarju; 22. t. m. v Renčah; 22. t. m. v Kojskem; 22. t. m. v Kobaridu; 22. t. m. v Komnu; 22. t. m. na Opčinah; 22. t. m. na Nabrežini; 22. 22. t. m. v Boljuncu; 22. t. m. v Herpeljah; 23. t. m. v Bovcu; 23. t. m. v Tolminu; 24. t. m. v Ilirski Bistrici; 27. t. m. v Cerknem in Idriji; 27. t. m. v Postojni; 27. t. m. v Št. Petru na Krasu; 27. t. m. v Senožečah; 28. t. m. v Gorici; 28. t. m. v Kanalu.

Vsi telovadci in telovadke morajo biti na mestu ob 9. uri zjutraj. Za Trst pa so sklicane telovadne vaje na Opčinah 22. t. m. ob 14.30.

Pevovodjem

Prihodnji teden se vrše okrajne pevske vaje za nastop v Trstu dne 1. maja. Za vsak okraj so določeni pevovodje po spodaj navedenem razporedu. Oni pevovodje, ki niso bili drugače obveščeni, naj se ravnajo po pričujočem obvestilu.

Vaje se vrše: 22. t. m. v Ajdovščini — pevovodja Šuligoj; 22. t. m. v Grgarju — pevovodja Vrabec Ubald; 22. t. m. v Renčah — pevovodja Venturini Franjo; 22. t. m. v Kojskem — pevovodja Brajdot; 22. t. m. v Kobaridu — pevovodja Silič Ivan; 22. t. m. v Komnu — pevovodja Pertot Milan; 22. t. m. na Opčinah — pevovodja Malič Stanko; 22. t. m. za Trst na Opčinah ob 14.30; 22. t. m. na Nabrežini — pevovodja Cibic Ljudomil; 22. t. m. v Boljuncu — pevovodja Kante Zdravko; 22. t. m. v Herpeljah — pevovodja Dr. Rapotec; 23. t. m. v Bovcu — pevovodja Silič Ivan; 23. t. m. v Tolminu — pevovodja Brajdot; 24. t. m. v Ilirski Bistrici — pevovodja Šuligoj; — 27. t. m. v Cerknem in Idriji — pevovodja Pertot Milan; 27. t. m. v Postojni — pevovodja Šuligoj; 27. t. m. v Št. Petru na Krasu — pevovodja Venturini Franjo; 27. t. m. v Senočečah — pevovodja dr. Rapotec; 28. t. m. v Gorici — pevovodja Silič; 28. t. m. v Kanalu — pevovodja Brajdot.

Vsi pevovodje naj bodo na mestu ob 9. uri zjutraj.

Pevcem in telovadcem

Shranite včerajšnjo in predvčerajšnjo številko «Primorskega dnevnika», v kateri sta bili objavljeni pesmi telovadcev in bratstva. Učite se jih, ker jih bomo prepevali 1. maja. Pesmi so lahke in samo enoglasne; zato ne boste imeli težav.

Vsem godbam

Natisnjen je ves material za koračnici «Bratstva» in «Telovadcev». Te dni ga razpošiljamo. Kdor ne bi jih dobil, naj jih dvigne na Prosvetni zvezi, Via Carducci 6. Pričnite takoj vaje z novimi koračnicami.

Pevskim zborom

Nekateri zbori še niso prijavili svojega sodelovanja pri proslavi 1. maja. Sporočite to takoj Slovenski prosvetni zvezi v Trstu — Carducci 6-III. s. 4. V poročilu navedite: 1.) kraj, 2.) ime društva, 3.) koliko pevcev in koliko pevk se udeleži, 4.) ime pevovodje.

V petek 26. t. m. ob 19. uri bo radijski komorni zbor zapel v radiu vse štiri pesmi, ki so določene za program 1. maja, in sicer: «Slovan na dan», «Stalingrajska», «Domu» in v «Pozdrav». Pevovodje in pevci: Ne zamudite prilike, poslušajte vsi, da boste lahko ugotovili pravi tempo in interpretacijo vseh pesmi. Dobro si zapomnite izvajanje in skušajte potem enako doseči s svojimi zbori. To je nujno potrebno, ker tovariša iz Trsta ne bosta zmogla obiskati vseh pevskih zborov.

Popravki k prostim vajam za I. telovadni zlet

V besedilo prostih vaj za I. telovadni zlet Julijske krajine in Trsta v tiskanih brošurah se je vrinilo nekaj napak, katere popravljamo:

1.) *Vaje za pionirje:* Razstop II. takt: treba je zamenjati dobi 2. in 3. tako, da je drža na drugo dobo. *Druga vaja:* I. 1.) dlani nazaj (ne not!), 3.) dlani dol (ne not!).

2.) *Vaje za pionirke: Prva vaja:* I. del I. takt 1. — 4.: ...s prvim skokom četrtinski obrat v desno... *Druga vaja:* v III. taktu na 1. dobo je treba izpustiti «in spojeno podlehtni krog gor.»

3.) *Vaja za mladince: Druga vaja:* IX. takt na 4. dobo izpusti «— VII. 4.».

4.) *Vaje za mladinke: Tretja vaja:* I. takt 1.—4.: 3600 (ne 3000:) V. takt mora glasiti: 1. — 3.) Trije koraki na mestu, začenši z desno. 4.) prinožiti levo v stojo spetno z lehtmi drža. VIII. takt: 1.) leva nad desno (in ne obratno).

Za svojce škedenjskih žrtev

daruje v spomin Ludvika Novaka, nečakinja Luin Livija 200 lir.

Čebelarske zadruge in tečaji v coni B

Čebelarstvo Slovenskega Primorja je med vojno utrpelo ogromno škodo. Poleg vsega je bilo zelo občutno tudi pomanjkanje čebelarskih tečajev. Zato so takoj po osvoboditvi pričeli vzporedno z organizacijo čebelarstva tudi s poukom. Tako so se že tekom leta 1945. vršila po vseh okrajih cone B Julijske krajine mesečna zborovanja čebelarjev, na katerih so bili izvoljeni pripravljalni odbori za ustanavljanje zadružnih čebelarskih podružnic. Čebelarji, ki so bili že od leta 1934, ko so fašisti ukinili čebelarsko zadrugo, prepuščeni sami sebi, so to organizatorično delo zelo toplo pozdravili. Posebno vnemo sta v tem pogledu pokazala okraja Ajdovščina in Tolmin.

Prvi tridnevni čebelarski tečaj za splošno čebelarstvo se je vršil od 26. do 28. oktobra preteklega leta v mlekarski šoli v Tolminu. Tečaja se je udeležilo 26 članov. Vodil ga je čebelarski učitelj Martelanc Vlado, čebelarski referent pri PPNOO. Pred kratkim pa je imela v Ajdovščini ustanovni občni zbor tudi čebelarska podružnica za vipavski okraj. Posnemanja vredno zadružno zavest je pokazalo članstvo tega okraja že na samem občnem zboru. Poleg deležev so člani prispevali tudi po 30 lir za vsak panj, to kot prispevek za nakup najmodernejše opreme za kolektivno kuho voska, ki je stala 40.000 lir. Posebnost te opreme, katero je izdelal kotlarski in kleparski mojster tovariš Rušt iz Sturij pri Ajdovščini, sta dva bakrena pocinjena brzoparilna kotla, ki lahko služita tudi za kuho žganja. To opremo je vipavska čebelarska podružnica preizkusila na svojem enodnevnem tečaju za kuho voska v Ajdovščini. Na tem tečaju so obravnavali tudi čebelarsko teoretsko snov. Ob tej priliki so pokuhali 130 kg voščin, razdeljenih v tri kategorije. Iz teh voščin so dobili 45% zlatorumenega voska.

Podobni tečaji so se vršili tudi v okrajih Tolmin, Čepovan in Idrija, katere je vodil tovariš Martelanc Vlado, in v Postojni, Ilirski Bistrici in Herpeljah-Kozini, kjer sta kolektivno kuho voska tečajnikom pokazala tovariša Batič in Brecelj iz Sturij. Tudi v teh krajih odstotek skuhanega voska ni padel pod 45% pokuhanih voščin. V Idriji pa so dosegli rekord dosedanje kuhe voska na Primorskem, katerega najbrže niso dosegli niti v vsej Sloveniji. Tu so stare voščine dale 85% čistega voska. Značilno je, da so te voščine ležale med borbo nekaj let pod zemljo. V Idriji so med kuho prvič uvedli izplakovanje s kropom med stiskanjem, ki je sicer malo koliko zamudno, toda znatno zviša odstotek voska.

Čebelarji tečajniki so se povsod prepričali, koliko izgube so imeli leto za letom z dosedanjo kuho voska. Z novim načinom kuhe pa bodo odslej naprej prihranili 50 do 60% voska, ki je doslej šel v izgubo.

Obenem so na vseh teh tečajih vadili tečajnike tudi v odlivanju satnic na nove cementne modele, katerih jih je med borbo v letih 1943-1945 zgradil tovariš Martelanc Vlado. S tem je omenjeni tovariš rešil tudi vprašanje izdelovanja satnic na osvobojenem ozemlju v Beli krajini. Ti modeli se odlikujejo od originalnih kovinskih s tem, da vtisnejo tudi po 18 satnic na kilogram. Čebelarska podružnica za vipavski okraj si je s pomočjo domačih mojstrov nabavila 4 take modele in uredila pri tovarišu Batiču v Frtinah nad Ajdovščino lastno satnišnico, v kateri že prelivajo kovina teh ni držja od valjanih satnic, čeravno je tu vse delo ročno.

Odg. urednik DUŠAN HRESCAK

OD TRIGLAVA DO JADRANA

Sežana

V sežanskem okraju so v zadnjem času nabrali precej prostovoljnih prispevkov za okrajno socialno skrbstvo. Nabrane vsote v prvem četrtletju 1946 so sledeče: Lokev 4.859 lir, Vrhovlje 896 lir, Povir 874 lir, Utovlje 400 lir, Žirje 500 lir, Križ 242 lir, Orlek 220 lir, Dutovlje 880 lir, Voglje 290 lir. Ob priliki pogreba tov. Pirc Rudolfa iz Velikega Repna pa so nabrali 650 lir prostovoljnih prispevkov v isti namen.

Doblar

Pretekli teden je imela doblarska mladina udarniški dan. Ob tej priliki je skupno z ženami obdelala za spomladansko setev njivo družine Kralj, ki nima doma dovolj delovnih moči. Tega udarniškega dela se je skupno z ženami in mladino udeležila tudi vaška učiteljica. Zvečer je bilo vse delo dokončano. Zadovaljni so bili vsi, tako prostovoljni delavci kakor lastnik polja.

Temljin

V preteklem tednu so vaščani izvolili krajevni narodno osvobodilni odbor, katerega člani so najboljši vaščani in vaščanke. Novi odbor se zaveda svojih dolžnosti in je v največjo pomoč ljudstvu. Vaščani se aktivno udeležujejo dela tudi na gospodarskem polju. Že pred nastopom zime so napeljali v vas elektriko. Z udarniškim delom so vaščani postavili drogove in napravili vse potrebno, da gori sedaj električna luč. Dobro deluje tudi prodajna in nabavna zadruga. V njej so včlanjeni vsi vaščani. Obnovili so v splošno zadovoljstvo tudi mlekarno, ki je prenehala s svojim delovanjem v času osvobodilnega boja. Nad vse veseli so, da so po tolikih letih fašističnega režima ponovno dobili slovensko šolo. Učitelj pomaga vaščanom ob vsaki priliki. Sedaj delujeta v šoli organizacija pionirjov in podmladek Rdečega križa. Poleg tega pa marljivo delujejo tudi vse ostale organizacije. Vsi stremijo za tem, da bi bili čim preje priključeni k Titovi Jugoslaviji.

Prosek-Kontovel

Vaščani zelo aktivno delujejo na vseh poljih. Razne organizacije tekmujejo med seboj, vrčijo se masovni sestanki, ASIZZ, AMJK, ZPP in pionirji so dosegli že velike uspehe pri raznih akcijah. Zlasti članice ASIZZ-ja so dosegle velik uspeh v nabiralni akciji za pomoč najpotrebnejšim. S Slovenci sodelujejo prav na vseh poljih tudi italijanski antifašisti. Roditeljski svet dobro skrbi za vzgojo naše mladine. Pionirčki in pionirke so samoiniciativno preuredili zapuščeno gmajno v lep šolski vrt.

Kontovela, Proseka in Sv. Križa, da pridejo gotovo v torek zjutraj od 10 do 11 ure v ulico Zonta 2, da dvignejo narčeno žveplo. Ne odlašajte!

Ustanovni občni zbor Slov. planinskega društva

Ustanovni občni zbor Slovenskega planinskega društva v Trstu bo v nedeljo dne 28. aprila ob 8.30 uri dopoldne v kinodvorani Carducci 6.

Vabimo vse ljubitelje planin in naših strmih gora, a predvsem naše mladince in mladinke.

Izlet v Izolo odpade

Kulturni krožek iz Škorklje sporoča, da je izlet v Izolo, ki se je imel vršiti v ponedeljek, 22. t. m., iz tehničnih razlogov prenešen na drugi dan, ki bo pravočasno javljen.

Pevcem iz Trsta in okolice

Pozivamo vas, da se zberete v torek ob 5.45 pred «Casa del lavoratore portuale». Peli bomo «Žrtvam».

„Jutrov razglednik"

Slovenska prosvetna zveza javlja, da ima v zalogi «Jutrov razglednik» po 10 lir izvod. Naroča se lahko proti predplačilu pri prosvetnih društvih oziroma okrožnik odborih S.P.Z. v Trstu — ul. Carducci 6-III. s. 3, v Gorici v Ljudskem domu, in v Ajdovščini. Število «Jutrovih razglednikov» je omejeno.

RADIO

NEDELJA, 21. APRIL

15.20 otroška oddaja (slov.); 16 radijska kronika nogometne tekme; 16.30 pestra glasba; 17 športna poročila; 17.10 med Dolomiti; 18 pregled tiska; 18.15 plesna glasba; 18.45 športna poročila; 19 mladinski zbor iz Bazovice (solv); 19.20 predavanje o telesni vzgoji (slov.); 19.30 Chopin: klavirski koncert v c-molu (slov.); 20 poročila v slov.; 20.30 pesmi in ritmi; 20.45 športna poročila; 21 simfonični koncert pod vodstvom dirigenta Luigi Toffolo; 22.30 večerna glasba; 23.10 zadnje vesti v slov.; 23.20 nočno zabavišče.

PONEDELJEK, 22. APRIL

17 pevski koncert sopranistke Ines Alfani Tellini; 17.30 narodna glasba; 18 plesna glasba; 18.45 recitacije; 19 ženska ura (slov.); 19.20 slovenske narodne pesmi na ploščah; 19.30 pester koncertni spored (slov.); 20 poročila v slov.; 20.30 glasbeni sprehod; 21.15 simfonični koncert pod vodstvom dirigenta Artura Basile; 23.15 zadnje vesti v slov.; 23.25 nočno zabavišče.

FIZKULTURA

IX. kolo tekem za pokal „PINO COVERLIZZA"

Klasifikacija

Po deveti nedelji turnirja in po drugi nedelji revanžnih tekem v okviru prvenstva za pokal «Pino Coverlizza» je klasifikacija v obeh skupinah naslednja:

(Kratice pomenijo: O odigrane, D dobljene, N neodločene, Z zgubljene, D dani goli, P prejeti goli, T točke).

SKUPINA A

	O	D	N	Z	D	P	T
Primorje	8	5	1	2	26	14	11
Tov. strojev	9	4	3	2	17	11	11
Montebello	7	3	3	1	13	7	9
Rinaldi	8	4	1	3	23	18	9
Cebulec	8	3	2	3	22	15	8
Pisoni	8	2	2	4	10	20	6
Dugolin	8	0	2	6	11	37	2

SKUPINA B

	O	D	N	Z	D	P	T
Prosveta	8	7	0	1	27	7	14
Gaslini	9	7	0	2	35	11	14
Skedenj	9	6	0	3	29	12	11
Rojan	9	3	3	3	10	17	9
Kačun	8	2	2	4	10	41	6
Kavčič	7	1	3	3	12	17	5
Rocol	9	1	1	7	14	26	3
Nabrežina	7	1	1	5	12	18	2

Nedeljske tekme

V nedeljo dne 21. t. m. bodo odigrali sledeče tekme v okviru nogometnega prvenstva za pokal «Pino Coverlizza»: Tovarna strojev-Čebulec ob 8 uri, Rinaldi-Primorje ob 10 uri na igrišču CRDA; Montebello-Pisoni ob 15 uri na igrišču «Lovec».

Naknadne tekme

V ponedeljek dne 22. t. m. bodo v okviru nogometnega prvenstva za pokal «Pino Coverlizza» odigrali sledeče naknadne tekme: Prosveta-Kavčič ob 15 uri na openskem igrišču. Naknadna tekma Nabrežina-Kačun je odpovedana zaradi tehničnih ovir.

Nogometna tekma na Opčinah

V ponedeljek 22. t. m. bo na openskem igrišču nogometna tekma med moštvi Odreda Jugoslovanske armade in Skednja. Pričetek tekme je ob 17 uri.

KULTURNO PROSVETNO DELO

Pregled kulturno prosvetnih prireditev

Po vsej pokrajini se vrstijo prireditve naših prosvetnih društev. Po dolgem zatiranju se je zopet sprostila želja našega ljudstva po kulturnem udejstovanju, po pesmi in igri v domačem jeziku. Pevski zbori klijejo na Primorskem kot gobe po dežju. Niso vsi dobri, toda vsi se popravljajo, učijo, napredujejo.

Še težje je z recitacijami. Moderna slovenščina, sodobni pravilni gledališki jezik ni več oni, ki so se ga naši očetje učili v zadnjih slovenskih šolah pred nastopom fašizma. Prirodnejša je danes izgovarjava in bolj domače zveni. Zato je tembolj mučno, kadar danes še čujemo ponekod stari način izgovarjanja, posebno dobesedno izgovorjene končnice «-el». Toda tudi v tem pogledu je videti že ogromno napredka iz dni prvih partizanskih mitingov pa do današnjih zabavnih večerov.

Mnogo je danes skrbi za obnovo, za hrano, v našem boju za izhod iz povojne bede in za napredek v svobodni domovini. In vendar ljudstvo povsod čuti potrebo po umetnosti, po kulturi, po duhovnem razvedrilu in udejstovanju. Tudi ta pojav je razveseljiv dokaz zrelosti naših ljudi.

Prinašamo nekaj poročil o kulturno prosvetnem delu naših prosvetnih društev po deželi.

POSTOJNA. *Minulo nedeljo je pionirski odred osnovne šole v Postojni priredil uspel kulturni miting. Na sporedu so bile deklamacije in recitacije, pevske točke, telovadba, razni prizorčki iz narodno osvobodilnega boja in nastop s harmoniko. Navzočim so ugajale prav vse točke. Posebno priznanje pa so pionirji želi za telovadbo in za prizorčka «Naša zastava» in «Povest o zavoju». Pionirčki so svoje vloge zelo dobro podali. Videlo se je, da so se vživeli vanje. Nastopali so popolnoma samostojno. Starši so s ponosom zrli na svoje malčke, ki so tako samozavestno, nastopali, čeprav so bili prvič na ljudskem odru. «Da, ta mladina bo vzorno opravila vse svoje dolžnosti do skupnosti», so se ljudje med seboj pomenkovali.*

TEMLJIN. Pred tedni so vaščani praznovali vaški praznik. Sredi vasi so postavili visok drog, na katerem vihra zastava z rdečo zvezdo. Ta dan so imeli tudi lepo uspelo kulturno prireditev. V nabito polni dvorani je navzočim najprej spregovoril neki tovariš, nakar so vaščani deklamirali in recitirali razne pesmi ter zapeli. Uprizorili so tudi gro «Vdova Rošlinka», ki je zelo lepo uspela. Igralci in igralke se sedaj pripravljajo za druge nastope. Pa tudi pionirji ne zaostajajo za odraslimi. Na tej prireditvi so pokazali, da so zmožni prav toliko, kolikor odrasli. Želi so burne aplavze. Vaščani se čvrsto oklepajo svojega posvetnega društva. Dali so mu ime po rojaku Cirilu Drekonju, učitelju, šolskemu nadzorniku in prosvetnemu delavcu, ki je kot talec padel v Ljubljani. V okviru tega društva so obnovili nekdanjo čitalnico, ki šteje že precej knjig. Prebivalci radi zahajajo v društvo, kjer se učijo, razpravljajo in delajo nove načrte za bodoče kulturno prosvetno delo.

NABREŽINA. *Dne 6. t. m. so imele članice ASIZZ-ja kulturni miting. Nastopile so z lepimi recitacijami in deklamacijami. Recitirale in deklamirale so v slovenskem in italijanskem jeziku slovenske in italijanske partizanske in narodne pesmi. Čisti izkupiček in 1.445 lir prostovoljnih prispevkov so izročile okrajnemu akcijskemu odboru za pomoč vojnim sirotam.*

SEŽANA. *Antifašistične žene so priredile več kulturnih mitingov po vsem okraju. Dobro so uspele prireditve v Kazljah, Lokvi, Tomaju, Koprivi, Štorjah, Orleku, Dobravljah, Avberu, Vrhovljah, Povirju, Žirjah, Mečah, Plešivci, Dutovljah in Križu. Na mitingu v Kazljah je neka tovarišica govorila o mukah in trpljenju, primorskih žena, da so pri svojih otrocih obvarovale materinščino. Žene so na vseh prireditvah pokazale veliko sposobnost in mnogo zanimanja za kulturno prosvetno delo.*

† Dne 3. aprila 1944., je padel kot talec na Opčinah

RUDOF BLAŽINA

dne 23. aprila 1944. je bil usmrčen v ulici Ghega

JUST BLAŽINA

Ob drugi obletnici njune mučeniške smrti se ju spominjajo družine: BLAŽINA, PIANI, PAVLOVIČ, GOMBAČ, ZULA, IVANČIČ.

† Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, naznanjamo žalostno vest, da je na Veliki petek tragično preminul naš nepozabni in dobri mož, brat, oče, svak, stric

GIVANDI HENRIK

Pogreb dragega pokojnika bo v ponedeljek ob 11.30 uri v Barkovljah iz mrtvaške kapelice na tamkajšnje pokopališče.

Barkovlje, 21. 4. 1946.

Žalujoča žena ZORA, roj. MARTELANC; ALEKSANDRIN, DARKO, sinova; ANTON in DARJO, brata, ter ostalo sorodstvo.

MALI OGLASI

DEŽNE PLAŠČE, moške in ženske, dobite v krojačnici Cic (Cecchini) Corso 2, II. nad. 196

RJUHE platnene za zak. postelje, toaletni servis iz češkega kristala prodam. Trst, ul. oZnta 2, vrata 11.

ŠIVALNE STROJE po 5000 lir, z avtomatskimi vretenci, z jamstvom, prodam. Izredna prilika. Skladišče Coslovich, via Manzoni, 4.

TVRDKA A. PERTOT TRST Via Ginnastica 22 Želi svojim odjemalcem vesele velikonočne praznike

Dr. GAETA, zobozdravnik Izdeluje proteze v jeklu, zlatu, kavčuku in plastik.. Največja garancija. Sprejema od 10. do 12. in od 13. do 19. (Govori slovensko) TRST, via Torre Bianca 43 (vogal via Carducci) 264

BABICA diplomirana se priporoča VIA MARCONI 58 256

Živinorejci, gospodinje! Volno angora, svilo, in volno iz žimnic prede predilnica Via Sette Fontane, št. 6.

FANTJE iz LOKVE priredijo dne 22 aprila 1946 PRVI JAVNI PLES VABLJENI VSI!

VABILO V lepi cvitoči dolini v SMARJAH pri SEŽANI priredi mladina JAVNI PLES dne 22. aprila 1946 ob 15 uri. Dobiček gre v prid vojnim sirotam. VLJUDNO VABLJENI VSI!

Zahtevajte povsod glasovite, naravne mineralne vode: ROGAŠKA SLATINA SLATINA RADENCI (Zdravilni, vrelci) SKLADIŠČE V TRSTU Viale XX Settembre 96, Tel. 86-36

IZREDNA PRILIKA HOČETE BREZ IZDATKA PODARITI KRZNO? DOBILI BOSTE JAGNJETOVO KRZNO BREZPLAČNO IN NA IZBIRO, ČE PRINESETE 3 SUROVE KOŽE PODLASICE Tvrdka ZILIOTTO TRST UL. TRENTO št. 11 - Tel. 29374 BOGATA IZBIRA IZREDNE CENE 271

PRODAJAM IN POPRAVLJAM ŠIVALNE STROJE Predvojni izdelek, z zelo okusno opremo. Največja jamstva. Modernizira tudi stroje zastarelih oblik. Poseben popust vojnim oškodovancem. MODERNA DELAVNICA NAJNIŽJE CENE OBIŠČITE NAS MED TEDNOM - VIA DELL'ISTRIA 13 134

Krompir droben za seme, živinsko krmo in hrano UGODNE CENE TRST - Via I. Cavalli 10 (stranska ulica z ul. Pietà)

Kmetovalci, mesarji preden prodate kože jančkov, jih prinesite tvrdki OBRTNO STROJARSTVO KOŽUHOVNE GORICA, Piazza Nicolò Tommaseo 7 (Piazzuta) Le na ta način boste dosegli največji izkupiček Ne zanemarjajte svojih koristi 219

Obiščite zalogo pohištva pri ZDRUŽENJU MIZARSKIH OBRTNIKOV v SOLKANU pri Gorici Dobite vsakovrstne potrebščine po ugodnih cenah

Zastopnik za Jugoslavijo JULY MAYER - TRST, Piazza della Borsa